

PATVĒRUMU UN MIGRĀCIJU

01/02/2023

Priekšvārds otrajam izdevumam

ETP grupa 2020. gada aprīlī pēc plašām diskusijām grupā pieņēma visaptverošu nostājas dokumentu par patvērumu un migrāciju. Šis dokuments, kurā noteiktas mūsu galvenās prioritātes patvēruma un migrācijas jomā, joprojām ir ļoti aktuāls. Tomēr vairāki notikumi ir ietekmējuši Eiropas Savienības patvēruma un migrācijas politiku.

Globālā pandēmija, kas sākās 2020. gada martā un ko izraisīja SARS-CoV-2 vīruss, noveda pie iekšējās robežkontroles atjaunošanas un apgrūtināja Šengenas zonas darbību un personu brīvu pārvietošanos. Tā rezultātā neatbilstīgo ieceļotāju skaits ES uz laiku krasī samazinājās. Tomēr 2022. gada pirmajos trīs ceturkšņos ir reģistrēts lielākais neatbilstīgas ieceļošanas gadījumu skaits kopš 2016. gada, kas tostarp parāda Taliban īstenotās Afganistānas pārņemšanas novēloto ietekmi uz migrāciju Eiropā. Rietumbalkāņu valstis un Vidusjūras reģiona centrālā daļa joprojām ir visaktīvāk izmantotie maršruti. Tādēļ vairākas dalībvalstis ir vai nu saglabājušas, vai atjaunojušas iekšējo robežkontroli.

2021. gada vasarā Lukašenko režīms uzsāka hibrīduzbrukumu ES austrumu robežām, izmantojot migrantu instrumentalizāciju. Baltkrievijas iestādes organizēja trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu no Tuvajiem Austrumiem uz Minsku un viņu tālāku pārvietošanu uz ES teritoriju, tostarp izmantojot vardarbību pret migrantiem un pārkāpjot Lietuvas, Latvijas un Polijas suverenitāti. Šī migrantu instrumentalizācija līdzinās modelim, ko Turcijas iestādes iepriekš īstenoja Evrosā, Grieķijā, 2020. gada februārī un Marokas iestādes – Seūtā, Spānijā, 2020. gada

maijā, kā arī pašreizējai migrantu instrumentalizācijai, ko pēdējo sešu gadu laikā Kiprā veic Turcija, izmantojot Zaļo līniju.

2022. gada 24. februārī Krievija uzsāka nelikumīgu agresijas karu pret Ukrainu, izraisot lielāko cilvēku pārvietošanos Eiropā kopš Otrā pasaules kara un liekot iedarbināt ES Pagaidu aizsardzības direktīvu – pirmo reizi kopš tās pieņemšanas 2001. gadā pēc kara Dienvidslāvijā. Bezprecedenta solidaritāte ar Ukrainas bēgļiem ir ES stiprā puse, kas parāda, ka pastāv vēlme solidarizēties ar dalībvalstīm, kuras ir pakļautasspiedienam. Taču Ukrainas bēgļu uzņemšana līdzās lielajam skaitam trešo valstu valstspiederīgo, kuri pieprasa starptautisku aizsardzību ES, ir radījusi spiedienu uz dalībvalstu patvēruma un uzņemšanas sistēmām. Turklāt Krievijas nežēlīgā agresija pret Ukrainu izraisīja globālu pārtikas krīzi, kas īpaši smagi skāra jaunattīstības valstis un radīja spiedienu uz tādām pierobežas dalībvalstīm kā Rumānija un Polija, kuras nodrošina graudu tranzītu no Ukrainas.

Šajā kontekstā ar šo nostājas dokumentu par patvērumu un migrāciju mērķtiecīgi ir pārskatīts un atjaunināts 2020. gada aprīļa dokuments, it īpaši ieviešot jaunus politikas priekšlikumus, lai novērstu migrantu instrumentalizācijas situācijas un mācītos no Ukrainas bēgļu uzņemšanas un Pagaidu aizsardzības direktīvas piemērošanas gūtās pieredzes.

Ievads

Masveida migrācija ir globāla parādība. Cilvēki vienmēr ir pārvietojušies starp kontinentiem un to iekšienē – karu un konfliktu, baiļu, nabadzības, nestabilitātes, klimata pārmaiņu un bada dēļ un cerībā atrast

labāku vietu, kur dzīvot. Cilvēki pārceļas arī likumīgā un organizētā veidā, lai studētu, strādātu vai pievienotos savai ģimenei citās valstīs. Tomēr šajā nostājas dokumentā galvenā uzmanība ir pievērsta cilvēkiem, kuri vēlas saņemt starptautisko aizsardzību, un neatbilstīgai migrācijai.

Kristīgās demokrātijas pamatā ir cilvēka cieņas princips, kas nosaka, ka nedrīkst liegt palīdzību tiem, kam tā nepieciešama. Iedvesmojoties no šī principa, ETP grupa vēlas nodrošināt humānu pieeju migrācijai, balstoties uz atbildīgiem risinājumiem.

2021. gadā 16,1 miljons cilvēku bija spiesti bēgt dažāda veida krīžu dēļ. Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos (UNHCR) biroja datiem tā rezultātā piespiedu kārtā pārvietoto personu kopējais skaits 2022. gada vidū sasniedza 103 miljonus. 2021. gada beigās aptuveni 53,2 miljoni no šiem cilvēkiem bija pārvietoti valsts iekšienē, savukārt pārējie – ārpus savas izcelsmes valsts.

Migrācijas pārvaldība ir bijusi un arī turpmāk būs viens no noteicošajiem Eiropas starppaaudžu izaicinājumiem un iespējām. Pēdējo desmit gadu laikā gūtā pieredze liecina, ka ir vajadzīga efektīva rīcība, lai ierobežotu neatbilstīgu migrāciju, kas arī turpmākajos gados būs pastāvīga problēma.

Ekonomikas attīstības pamattendences, demogrāfiskās pārmaiņas, transporta un sarku globalizācija, kā arī nestabilitāte kaimiņu reģionos – tas viss nozīmē, ka cilvēki turpinās meklēt iespējas nokļūt ES cerībā uz patvērumu, labākas dzīves meklējumos vai nolūkā atkalapvienoties ar saviem ģimenes locekļiem. Tāpēc ir svarīgi, lai Eiropas Savienība beidzot rastu kopīgu Eiropas atbildi uz šo problēmu, kas nodrošinātu jēgpilnu solidaritāti un atbildību saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 80. pantu.

2015./2016. gadā Eiropas Savienība saskārās ar ārkārtīgi lielu izaicinājumu, kad divu gadu laikā tās piekrastē ieradās gandrīz divi miljoni cilvēku – bieži vien riskējot ar dzīvību un ceļā uz Eiropu atrodoties kontrabandistu varā.

Lai risinātu šo problēmu, tika ieviesti vairāki pasākumi un ierosināts jauns tiesību akts, taču jāņem vērā, ka cīņa pret cilvēku tirgotājiem un kontrabandistiem, likumīgu ieceļošanas ceļu veicināšana, mūsu ārējo robežu stiprināšana un neatbilstīgas migrācijas novēršana ir savstarpēji saistītas. Neraugoties uz to, Eiropas Savienība joprojām apspriež veidus, kā rast kopēju pieeju

patvēruma un migrācijas jomā.

Pašreizējām diskusijām par jauna visaptveroša tiesiskā regulējuma izveidi ir jābūt neatliekamai prioritātei, lai šī Parlamenta sasaukuma laikā īstenotu kopējās Eiropas patvēruma sistēmas (KEPS) reformu.

Neaizsargāto personu aizsardzība – cīņa pret kontrabandas un cilvēku tirdzniecības tīkliem

Saskaņā ar Eiropola datiem vairāk nekā 90 % cilvēku, kas nelikumīgi ierodas ES, vēršas pie kontrabandistiem nolūkā atvieglot daļu sava ceļojuma. Visaktīvāk izmantotie migrācijas ceļi joprojām ir Rietumbalkānu valstis, kurās 2022. gadā tika reģistrēti 45% no visiem nelikumīgas ieceļošanas gadījumiem Eiropas Savienībā, un Vidusjūras reģiona centrālās daļas maršruti. Šie ceļojumi ne vienmēr beidzas ar ierašanos ES teritorijā. Pēc ārējo robežu šķērsošanas noziedznieku tīkli turpina rīkoties, veicinot neatļautu sekundāro pārvietošanos ES iekšienē un veidojot pamatus migrantu turpmākai seksuālai izmantošanai vai darbaspēka ekspluatācijai un organizētās noziedzības struktūru izveidei. Visām dalībvalstīm un to iestādēm ir jādara viss iespējams, lai novērstu cilvēku kāpšanu nedrošās laivās un nonākšanu kontrabandistu un cilvēku tirgotāju varā. Pandēmijas laikā ieviestie ierobežojošie pasākumi parādīja kontrabandas un cilvēku tirdzniecības tīklu spēju ātri pielāgoties, izmantojot jaunus maršrutus, tehnoloģijas un metodes. Ikvienā no maršrutiem ciniskie un necilvēcīgie kontrabandas tīklu darbības modeļi apdraud cilvēku, jo īpaši sieviešu un bērnu, dzīvību. Tādēļ neatbilstīgas migrācijas novēršanai ir jābūt mūsu politikas pamatā – kā līdzeklim cīņā pret noziedznieku tīkliem un to īstenoto neaizsargātu cilvēku ekspluatāciju.

Dalībvalstīm, nevis noziedzniekiem, ir jābūt tām, kuras izlemj, kas ieceļo to teritorijā. Ir būtiski pastiprināt visus pret cilvēku kontrabandistiem un cilvēku tirgotājiem vērstos pasākumus, iedragāt viņu darbības modeli un pielikt punktu viņu nesodāmībai. Ciešāka pārrobežu sadarbība, plašāka informācijas apmaiņa un koordinācija starp dalībvalstīm, koordinētas operatīvās darbības, kā arī kompetento iestāžu un aģentūru darbinieku atbilstoša apmācība un resursi ir būtiski svarīgi, lai risinātu tādas problēmas kā cilvēku tirdzniecība un nodrošinātu, ka cil-

vēku kontrabandistiem un tirgotājiem nav nekādu iespēju rīkoties. Eiropas Komisijai būtu jāizvērtē pasākumi, kas jau veikti cīņā pret cilvēku kontrabandu un tirdzniecību, un vajadzības gadījumā jāierosina leģislatīvi un neleģislatīvi pasākumi, lai stiprinātu cīņu pret šiem noziedznieku tīkliem un aizsargātu bēgļu dzīvības.

Ciešāka iesaistišanās, informācijas apmaiņa, koordinācija un labi strukturēta un pastāvīga sadarbība ar trešajām valstīm joprojām ir svarīga, lai novērstu migrantu kontrabandu un tirdzniecību. Tas ietver veikspējas uzlabošanu tādās jomās kā efektīvu patvēruma tiesību aktu izstrāde, tiesībaizsardzība un robežu pārvaldība, kā arī izglītība, institucionālās un ekonomiskās reformas un sociālā politika. Ir jāveicina arī informatīvas un izpratnes veicināšanas kampaņas par kontrabandas, cilvēku tirdzniecības un neatbilstīgas migrācijas radītajiem riskiem. Tas ir būtiski svarīgi, lai novērstu to, ka potenciālie migranti un patvēruma meklētāji, tostarp cilvēki, kas atrodas īpaši neaizsargātā situācijā, piemēram, bērni, dodas bīstamā ceļā uz ES.

Šāda labi strukturēta un pastāvīga sadarbība ar trešajām valstīm ir galvenais faktors, lai sasniegtu Eiropas integrētās robežu pārvaldības mērķus. Šajā sakarā ETP grupa atzinīgi vērtē Komisijas centienus izvietot Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru (FRONTEX) trešajās valstīs, noslēdzot ar tām operatīvās darbības nolīgumus. Komisijai ar ES fondu starpniecību būtu arī jāatbalsta dalībvalstis, kas uz divpusēju attiecību pamata izvieto robežsardzes amatpersonas un īsteno robežu aizsardzības pasākumus vietās, kur nav nodrošināta FRONTEX klātbūtne, nekādi neskarot nepieciešamo saskaņotības un koordinācijas nodrošināšanu ES līmenī.

Sociālo mediju platformu izmantošanai un uzraudzībai var būt īpaši svarīga loma kā instrumentam, kas var palīdzēt identificēt kontrabandas un cilvēku tirdzniecības tīklus un novērst to, ka cilvēki pakļaujas to izmantotajām ciniskajām un necilvēcīgajām metodēm. ES finansētajās humānās palīdzības operācijās būtu jāturpina ņemt vērā bērnu īpašās vajadzības un neaizsargātību, kā arī jānodrošina viņu aizsardzība laikā, kad notiek viņu pārvietošana. Visas ES programmas ir jāturpina īstenot, veicot stingru budžeta uzraudzību un kontroli galvenajās izcelsmes un tranzīta valstīs, un tās ir jāīsteno kā daļa no saskaņotas stratēģijas kopā ar trešajām valstīm.

Komisijai katru gadu būtu jāizvērtē ES migrācijas politika, tostarp visi rosinošie un mo-

tivējošie faktori, kā arī Rietumbalkānu valstu gatavība un sagatavotība konstruktīvi sadarbīties ar dalībvalstīm migrācijas jautājumos, lai uzlabotu Eiropas Savienības spēju stratēģiski prognozēt krīzes un tām sagatavoties, kas ir būtiski svarīgi ES noturībai šajā jomā.

Bērnu intereses ir jānovērtē un jāņem vērā kā galvenais apsvērums visās darbībās vai lēmumos, kas uz viņiem attiecas, un vienlaikus būtu jānodrošina katra bērna tiesības, lai pret viņu pirmām kārtām izturas kā pret bērnu.

Šengenas zonas stiprināšana: galvenie pasākumi¹

Šengenas zona ir viens no spilgtākajiem Eiropas integrācijas sasniegumiem un viens no galvenajiem Eiropas projekta pilāriem. Tā garantē vairāk nekā 400 miljonu ES pilsoņu, kā arī trešo valstu valstspiederīgo, kas likumīgi uzturas Savienības teritorijā, brīvu pārvietošanos.

Pēdējos gados Šengenas zona ir pakļauta ārkārtējam spiedienam terorisma, radikalizācijas, organizētās noziedzības, trešo valstu valstspiederīgo neatļautas sekundāras pārvietošanās radīto draudu un pēdējā laikā arī pandēmijas radīto ierobežojumu dēļ.

Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (FRONTEX) ir uzskatāma par pagrieziena punktu Eiropas robežu pārvaldības vēsturē un ir būtisks elements Eiropas ārējo robežu efektīvas aizsardzības nodrošināšanā. Pilnvērtīgas Eiropas Robežu un krasta apsardzes sistēmas izveide ir jāvusi īstenot dalībvalstu un Eiropas Savienības dalītās atbildības un solidaritātes principus. Aģentūra cieši uzrauga ES ārējo robežu aizsardzību un atbalsta tādu Eiropas Savienības pasākumu piemērošanu, kas saistīti ar ārējo robežu pārvaldību, savukārt dalībvalstis saglabā primāro atbildību par savu ārējo robežu pārvaldību savas valsts interesēs un visu dalībvalstu plašākās interesēs. Aģentūra strādā, lai ātri identificētu un novērstu jebkādas drošības apdraudējumus, pilnībā sadarbojoties ar dalībvalstīm teritorijā, kurā strādā tās darbinieki.

ETP grupa stingri atbalsta FRONTEX kā svarīgu ES aģentūru un stingri noraida jebkādas mēģinājumus vājināt tās lomu ES ārējo robežu aizsardzībā. Turklāt ETP grupa

¹ Papildu prioritārie pasākumi, Eiropas Savienības ārējo robežu aizsardzībai, ir iekļauti ETP grupas nostājas dokumentā par to, kā apkarot organizēto noziedzību Eiropas Savienībā.

ņem vērā, ka aģentūras Pamattiesību amatpersona iestājas par FRONTEX plašāku iesaistīšanos, lai uzraudzītu un atbalstītu dalībvalstis to pienākumu izpildē, kas noņemti ES acquis (tiesību kopuma).

Mēs arī atzinīgi vērtējam FRONTEX pilnvaru paplašināšanu ar Regulu (ES) 2019/1896, kas ļauj aģentūrai parakstīt operatīvās darbības nolīgumus un izvietot komandas ar izpildpilnvarām jebkurā trešajā valstī. ES iestādēm būtu jānodrošina aģentūrai pienācīgs finansējums, vajadzīgais aprīkojums un personāls, lai tā varētu īstenot savas pilnvaras. Šajā nolūkā aģentūrai nekavējoties būtu jāpasniedz stratēģiskais mērķis – 10 000 operatīvo darbinieku pieejamība. ES aģentūrām, kuras strādā ES teritorijā vai ārvalstīs, vienmēr ir jāievēro Eiropas Savienības vērtības.

ETP grupa atzinīgi vērtē Komisijas politikas dokumentu, ar ko izstrādā daudzgadu stratēģisko politiku Eiropas integrētajai robežu pārvaldībai (EIRP), kā instrumentu, kas ir ārkārtīgi svarīgs dalībvalstīm un Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai (FRONTEX) ES ārējo robežu pārvaldībā.

Pēc noteikumu par informācijas sistēmu, tostarp ieceļošanas un izceļošanas sistēmas, Vīzu informācijas sistēmas, Šengenas Informācijas sistēmas un Eiropas Ceļošanas informācijas un atļauju sistēmas sadarbību pieņemšanas tika ierosināti vairāki uzlaboti robežkontroles instrumenti nolūkā palielināt informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm. ETP grupa atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos ieviest vismodernāko ieceļošanas un informācijas apmaiņas sistēmu, lai aizsargātu Eiropas Savienību un tās iedzīvotājus.

Būtu steidzami jāpabeidz Eurodac sistēmas reformu, un jaunās regulas, ar ko ievieš trešo valstu valstspiederīgo skrīnings, lai novērstu informācijas trūkumu un tā sauktās “aklās zonas”, vienlaikus nodrošinot visu pieteikuma iesniedzēju pamattiesību ievērošanu. Paplašinātās kategorijas trešo valstu valstspiederīgo reģistrācijai Eurodac sistēma arī nodrošinās labāku pārvietošanās uzraudzību ES un novērsīs identitātes viltošanu.

Visām tieslietu un iekšlietu aģentūrām, kas darbojas robežu pārvaldības jomā, vajadzētu būt pienācīgam finansējumam, lai nodrošinātu to spēju veikt ikdienas darbības un aizsargāt ES ārējās robežas un drošību Šengenas zonā, jo īpaši ņemot vērā šo aģentūru sniegto operatīvo atbalstu dalībvalstīm Krievijas kara Ukrainā izraisītās pārvietošanas pārvaldības jomā. Visās darbībās ir jāievēro pamattiesības un starptautiskās tiesības.

Komisija iesniedza priekšlikumu grozīt Šengenas Robežu kodeksu un Šengenas novērtēšanas un uzraudzības mehānismu, lai padarītu Šengenas zonu spēcīgāku un vieglāk pielāgojamu pastāvīgām problēmām. Šeit ETP grupa uzsver, ka dalībvalstis saglabā tiesības ieviest pagaidu iekšējo robežkontroli kā galējo līdzekli, kas būtu jāizmanto tikai izņēmuma gadījumos, samērīgā veidā un uz ierobežotu laika posmu. Visi šādi pasākumi būtu jāatceļ, tiklīdz draudi vairs nepastāv. Tāpēc ETP grupa atzinīgi vērtē priekšlikumus attiecībā uz iekšējās robežkontroles alternatīvām.

Laikā, kad Eiropas drošības arhitektūra ir apdraudēta, Šengenas zonas paplašināšana sniegtu papildu drošību un labāku kontroli pie Eiropas ārējām robežām. Šajā sakarā ETP grupa atzinīgi vērtē Horvātijas pilnīgu pievienošanos Šengenas zonai un mudina Eiropas Savienības Padomi veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai pieņemtu lēmumu par Šengenas acquis noteikumu pilnīgu piemērošanu Bulgārijai un Rumānijai 2023. gada laikā, tādējādi pēc iespējas ātrāk nodrošinot personu pārbaužu atcelšanu pie visām šo dalībvalstu iekšējām robežām. Kā pārliecinājamies neseno krīžu laikā, Bulgārija un Rumānija ir uzticami partneri, kas aizsargā ES ārējās robežas un efektīvi veicina augsta līmeņa drošību un labklājību. Tāpat kā Horvātijas gadījumā, arī Bulgārijas un Rumānijas pievienošanās stiprinātu Šengenas zonu un palīdzētu nodrošināt vienlīdzīgas tiesības visiem tajā dzīvojošajiem pilsoņiem.

ETP grupa atzinīgi vērtē arī ierosinātos Šengenas Robežu kodeksa noteikumus, kas skaidri uzliek Eiropas Komisijai pienākumu noteikt kopējus minimālos standartus ārējo sauszemes robežu uzraudzībai Eiropas līmenī, kā arī noteikumus, kuros sīkāk izklāstītas robežu uzraudzības iespējas migrantu instrumentalizācijas situācijā, īpašu uzmanību pievēršot preventīviem pasākumiem.

Atgriešanas un atpakaļuzņemšanas uzlabošana

Lai efektīvi īstenotu KEPS un aizsargātu Šengenas zonu, ir vajadzīga efektīva atgriešanas politika attiecībā uz tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem nav juridiska pamata uzturēties ES.

Katru gadu aptuveni 500 000 trešo valstu valstspiederīgo saņem rīkojumu atstāt ES teritoriju, jo viņiem nav tiesību ieceļot vai uzturēties šajā teritorijā. Saskaņā ar Eiropas Revīzijas palātas datiem tikai 19 % no

viņiem tiek nosūtīti atpakaļ uz valstīm ārpus Eiropas. Šis rādītājs nedaudz pieaug – līdz 29 procentiem –, ja tiek ņemtas vērā arī Eiropas valstis. Neraugoties uz dalībvalstu, Eiropas Komisijas un FRONTEX pastāvīgajiem centieniem, ieskaitot ES atgriešanas koordinators iecelšanu amatā 2022. gada martā un ES stratēģijas par brīvprātīgu atgriešanos pieņemšanu, atgriešanas līmenis nebūt nav apmierinošs. Tas bieži vien rada slogu ne tikai iesaistītajām personām, bet arī ES uzņemšanas iestādēm un iesaistītajām vietējām kopienām. Šai sistēmai ir svarīgi, lai būtiski tiktu palielināts atgriešanas gadījumu skaits.

Lai palielinātu atgriešanas gadījumus skaitu, dalībvalstīm un trešajām valstīm ir jāpievieno papildu pūles. Dalībvalstu atgriešanas sistēmām jādarbojas koordinēti. Galvenie veicamie pasākumi ir šādi: aktīvi uzraudzīt trešo valstu valstspiederīgo situāciju visā atgriešanas procedūras laikā, pastiprināt palīdzību tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kas vēlas brīvprātīgi izceļot, un nodrošināt atgriešanas pienākuma izpildi. Turklāt ir jāuzlabo informācijas apmaiņa par noraidītajiem pieteikumiem un koordinācija starp uzņemšanas iestādēm un attiecīgajām iesaistītajām pusēm uz vietas, lai novērstu bēgšanu un sekundāru pārvietošanos, pilnībā ievērojot pamattiesības. Tādēļ ir obligāti jāpabeidz Atgriešanas direktīvas pārstrādātā redakcija. Visiem atgriešanas centieniem, ja tas ir iespējams un lietderīgi, būtu jānodrošina, ka lēmumi par trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu tiek apstrādāti uzņemšanas centrā bez nevajadzīgas un ilgstošas personu aizturēšanas.

Būtiska nozīme ir arī Šengenas informācijas sistēmas atgriešanas jomā pilnīgai īstenošanai, uzlabojot robežprocedūras un novēršot sekundāru pārvietošanos.

Dalībvalstīm būtu pilnībā jāizmanto FRONTEX jaunās pilnvaras veicināt un koordinēt atgriešanas procesu, ņemot vērā to paplašināšanu gan iekšējās, gan ārējās dimensijās, tostarp pirms - atgriešanas un pēc - atgriešanas darbībās. Mums būtu arī labāk jāizmanto atgriešanas koordinators, lai nodrošinātu efektīvu un kopēju Eiropas atgriešanas sistēmu.

Saskaņā ar Kotonū nolīgumu katra Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valsts ir apņēmusies bez liekas kavēšanās atgriezt un atpakaļuzņemt jebkuru savu valstspiederīgo, kas nelikumīgi uzturas kādas Eiropas Savienības dalībvalsts teritorijā, pēc šīs dalībvalsts lūguma. Šī apņemšanās nav devusi gaidītos rezultātus šajā jomā. Tāpēc mēs aicinām atbalstīt jauno ES un ĀKK

valstu partnerības nolīgumu, lai labāk īstenotu ar migrāciju saistītos ES un ĀKK valstu sadarbības aspektus, un aicinām nodrošināt tā ratificēšanu un stāšanos spēkā. ETP grupa aicina Eiropas Savienības Padomi nodrošināt, lai visas dalībvalstis vienprātīgi atbalstītu pēc iespējas drīzāku nolīguma pieņemšanu.

Gan sarunās par atpakaļuzņemšanas instrumentiem, gan to īstenošanā būtu jābalstās uz spēcīgu un konsekventu vēstījumu, ka ES un tās dalībvalstis sagaida attiecīgās trešās valsts sadarbošanos. Šim mērķim kalpo Regula par Vīzu kodeksu, un Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm tā būtu jāizmanto. Šajā sakarā ETP grupa uzsver, ka vīzu režīma atcelšanas priekšnoteikums ir tas, ka trešās valsts saskaņo savu vīzu politiku ar ES politiku.

Komisijai ir jāpārbauda Regulas (ES) 2018/1806 8. pantā minētā apturēšanas mehānisma efektivitāte. Pašreizējās procedūras ir apgrūtinātas, un tās nevar viegli piemērot, ja rodas problēma. Dalībvalstīm vajadzētu būt arī iespējai ziņot par to trešo valstu valstspiederīgo skaita palielināšanos, kuri ierodas caur valstīm, kurās ir spēkā vīzu režīma atcelšana.

ETP grupa ņem vērā vīzu nosacītības sekmiģo izmantošanu un atkārtoti aicina paplašināt šo nosacītības režīmu, iekļaujot tajā arī attīstības palīdzību.

Tomēr sadarbībai jābūt abpusēji izdevīgai un jābalstās uz principu "vairāk par vairāk", kā arī uz ES vīzu politiku, saskaņā ar kuru izcelsmes un tranzīta valstu papildu centieni tiek atalgoti ar pastiprinātu sadarbību un papildu atbalstu, ko sniedz ES.

Visām attiecīgajām ES rīcībpolitikām, instrumentiem un rīkiem, tostarp tirdzniecības nolīgumiem, kā arī attīstības palīdzībai, likumīgai migrācijai un vīzu politikai vajadzētu būt sasaistītām ar trešo valstu sadarbību migrācijas, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā. Ir būtiski izmantot spēkā esošos atpakaļuzņemšanas nolīgumus un ES un tās dalībvalstīm noslēgt jaunus atpakaļuzņemšanas nolīgumus un veidot migrācijas un mobilitātes partnerības ar trešajām valstīm.

Sadarbības līmenis būtu periodiski jāpārskata, lai nodrošinātu, ka partnerības pamatā ir ilgtspējīga sadarbība. Sadarbības pamatā vajadzētu būt kopīgai pamattiesību ievērošanai un atbildībai par pamattiesību aizsardzību. Ja izcelsmes un tranzīta valstis pietiekami nesadarbojas, ES būtu jāsamazina tās sadarbības un atbalsta līmenis, nekādi neskarot nepieciešamo humāno palīdzību.

Īstenojot savu pilnvaru atgriešanas jomā iekšējo dimensiju, aģentūrai FRONTEX būtu vēl vairāk jāuzlabo kopīgā atgriešanas platforma informācijas vākšanai, analīzei, plānošanai un kopīgu darbību organizēšanai, lai veicinātu sadarbību starp dalībvalstīm un trešajām valstīm, jo īpaši attiecībā uz atgriešanas un atpakaļuzņemšanas procedūru organizēšanu un īstenošanu.

Ir ļoti svarīgi, lai atgriešanas lēmumi tiktu savstarpēji atzīti. Lai gan visām dalībvalstīm ir jāstiprina savas darbības šajā jomā, atgriešanas efektivitāti var uzlabot tikai tad, ja uzlabosim koordināciju starp dalībvalstīm un strādāsim pie kopējas Eiropas pieejas. Šajā sakarā ETP grupa atbalsta ES atgriešanas koordinātoru un Augsta līmeņa atgriešanas tīkla darbu.

Eiropas Imigrācijas sadarbības koordinātoru tīklam kopā ar FRONTEX atgriešanas sadarbības koordinātoriem un Eiropas migrācijas sadarbības koordinātoriem trešajās valstīs būtu jānodrošina efektīva darbinieku izvietošana tajās tā, lai tie varētu veikt pienācīgu uzraudzību operatīvā līmenī, pamatojoties uz konkrētiem dalībvalstu atgriešanas vai atpakaļuzņemšanas pieprasījumiem.

ES Stratēģija par brīvprātīgu atgriešanos un reintegrāciju, ar ko Eiropas Komisija nāca klajā 2021. gada aprīlī, un darbības stratēģija efektīvākai atgriešanai, ko tā pieņēma 2023. gada janvārī, ir svarīgi instrumenti, lai nodrošinātu trešo valstu valstspiederīgo ātrāku un ilgtspējīgāku atgriešanu. ETP grupa sagaida, ka ES un tās dalībvalstis atbilstīgi savai kompetencei pilnībā īsteno stratēģiju, cita starpā veicinot un popularizējot īpašas sociālās un darba reintegrācijas programmas. Būtu jā sagatavo ES stratēģija par piespiedu atgriešanu.

KEPS un jaunais Migrācijas un patvēruma pakts

Eiropas Komisija 2020. gadā ierosināja jaunu Migrācijas un patvēruma paktu, kura pamatā ir 2016. gada priekšlikumi KEPS reformai. Tā mērķis ir nodrošināt visaptverošu pieeju robežu pārvaldības, migrācijas, patvēruma un integrācijas jomās.

Mūsu prioritātes nav būtiski mainījušās. ETP grupai ir ārkārtīgi svarīgi izveidot kopēju migrācijas un patvēruma sistēmu, kas vienmēr spētu pienācīgi darboties un reaģēt uz pašreizējām un turpmākajām migrācijas krīzēm un globālajām migrācijas tendencēm. Mums ir vajadzīga sistē-

ma, kas aizsargā personas, kam ir vajadzīga palīdzība, Eiropas iedzīvotājus un ES ārējās robežas, un kuras mērķis ir atjaunot dalībvalstu savstarpējo uzticēšanos un pārliecību par Eiropas Savienības spēju pārvaldīt migrāciju.

Saskaņā ar šo paktu jaunā Patvēruma un migrācijas pārvaldības regula paredz pārstrādāt Dublinas sistēmu, kas paredzēta atbildīgās dalībvalsts noteikšanai. ETP grupai ir svarīgi, lai jaunā regula nodrošinātu taisnīgu atbildības sadali, labāku noteikumu ievērošanu un kritēriju hierarhiju, lai noteiktu, kura ES dalībvalsts ir atbildīga par patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kā arī efektīvu pārsūtīšanas veikšanu. Ir jā palielina dalībvalstu sadarbība un savstarpējā uzticēšanās.

Patvēruma un migrācijas sistēmas darbības pamatā būtu jābūt principam par solidaritāti un taisnīgu atbildības sadali starp dalībvalstīm, ņemot vērā arī tā finansiālo ietekmi. Šajā saistībā ar Patvēruma un migrācijas pārvaldības regulu ir izveidots solidaritātes mehānisms, lai risinātu migrācijas spiediena radītas situācijas. ETP grupai ir svarīgi, lai visas dalībvalstis sniegtu taisnīgu ieguldījumu saskaņā ar solidaritātes mehānismu. ETP grupa atbalsta obligātu solidaritātes mehānismu ar elastīgām iespējām atbalstīt dalībvalstis, kurām tas ir nepieciešams, tostarp izmantojot finanšu iemaksas, brīvprātīgu pārvietošanu un citus pasākumus.

ES būtu jānodrošina, ka lielākā daļa patvēruma meklētāju pieteikumu tiek izskatīti pie Eiropas Savienības ārējām robežām vai dalībvalsts tranzīta zonā, pirms tiek pieņemts lēmums par atļauju pieteikuma iesniedzējam ieceļot ES teritorijā. Patvēruma procedūras regulas pārstrādātajā redakcijā paredzētā robežprocedūra ir svarīgs instruments, lai nodrošinātu, ka pieteikšanās process ir skaidrs, un lai uzlabotu robežu pārvaldību. Paturot prātā, ka patvēruma pieteikumu apstiprināšanas rādītājs ES nerasniedz 40 %, robežprocedūras atļaušanas robežvērtībai jābūt reālistiskai. Turklāt, piemērojot robežprocedūru, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka personām, kurām tā tiek piemērota, nav atļauts ieceļot ES teritorijā. Neraugoties uz to, visiem pieteikuma iesniedzējiem būtu jānodrošina pieņemami un piemēroti apstākļi ES uzņemšanas iestādēs.

Tomēr būtu arī jāturpina diskusijas par iespēju atļaut iesniegt patvēruma pieteikumus ārpus ES teritorijas, tādējādi radot likumīgu ceļu uz Eiropas Savienību starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. Saistībā ar šo ETP grupa arī atbalsta ES pārmitināšanas ietvara ātru pieņemšanu.

Jaunajiem patvēruma noteikumiem būtu jānodrošina, ka šī sistēma ir efektīvāka un elastīgāka un palīdz novērst ļaunprātīgas izmantošanas gadījumus un neatļautu pārvietošanos. Būtu arī jānosaka skaidri un piemēroti pienākumi pieteikuma iesniedzējiem un sekas to nepildīšanas gadījumā. Pamattiesību ievērošana ir galvenā prioritāte.

Ikvienai drošai Vidusjūras reģiona valstij – gan ES valstīm, gan trešajām valstīm – ir jāuzņemas sava loma meklēšanas un glābšanas operācijās. Izsēdināšana krastā vienmēr būtu jāveic saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, pat ja tā notiek ārpus ES teritorijas.

Dzīvību glābšana jūrā ir juridisks pienākums gan saskaņā ar starptautiskajiem, gan Eiropas Savienības tiesību aktiem, taču pirmām kārtām tā ir humāna rīcība un solidaritāte ar jūrā apdraudētajiem cilvēkiem. Kuģiem, kas veic meklēšanas un glābšanas operācijas, ir jāievēro attiecīgi starptautiskie un ES tiesību akti un jāseko norādījumiem, kurus devis kompetentais glābšanas koordinācijas centrs, kā arī jāsadarbojas ar dalībvalstu iestādēm un FRONTEX un jāseko to noteikumiem, lai garantētu migrantu drošību. Tiem būtu arī jādarbojas saskaņā ar drošības un higiēnas nosacījumiem, kas paredzēti piemērojamajos pirmās ieceļošanas valstu noteikumos. Visām ES aģentūrām, tostarp FRONTEX, ir pienākums ievērot visu to personu pamattiesības, kuras lūdz patvērumu. ETP grupa aicina Eiropas Komisiju ierosināt rīcības kodeksu iesaistīšanu pilsoniskās sabiedrības organizācijās, kas piedalās meklēšanas un glābšanas darbībās, lai izvairītos no cilvēku bojāejas jūrā un nodrošinātu humānu pieeju, vienlaikus cīnoties pret cilvēku kontrabandas un cilvēku tirdzniecības tīklu darbībām. Sagatavojot šādu rīcības kodeksu, Komisijai sākotnēji būtu jāapspriežas ar FRONTEX un dalībvalstu iestādēm, kas strādā pirmajā līnijā, un pēc tam arī ar citiem attiecīgajiem dalībniekiem, piemēram, pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

Saskaņotas “Āfrikas stratēģijas” ietvaros ES būtu jāatsāk diskusijas par reģionālām izsēdināšanas platformām abos Vidusjūras krastos, kurās droši var uzņemt patvēruma meklētājus un efektīvi, cieņpilni un humāni izvērtēt viņu prasības. Šādu reģionālu izsēdināšanas platformu darbību varētu nodrošināt Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (EUAA) un FRONTEX, nekādi neskarot reformētās Dublinas sistēmas pienācīgu darbību.

ES un Turcijas vienošanās ievērojami samazināja migrācijas radīto spiedienu uz Eiropu pēc 2015./2016. gada migrācijas krīzes.

Tomēr kopš 2020. gada marta Turcija vairs neuzņem no Grieķijas salām atgrieztās personas, nesniedzot nekādu pamatojumu. Turklāt Turcija atsakās sadarboties ar Kipru atgriešanas jomā un tajā pašā laikā turpina migrantu instrumentālizāciju, izmantojot Zaļo līniju. Turklāt Turcijas iestādes dara ļoti maz, lai īstenotu savu Kopīgajā paziņojumā pausto apņemšanos novērst neatbilstīgu migrāciju no Turcijas uz ES. ES būtu jāpastiprina pūles, lai Turcija pildītu savas saistības, kas izriet no ES un Turcijas vienošanās.

Noslēdzot līdzīgus nolīgumus ar tranzīvalstīm un izcelsmes valstīm, nelegālu migrāciju var novērst, kamēr liels skaits migrantu var saņemt finansiālu atbalstu šajās valstīs.

KEPS noteikumu turpmākai stiprināšanai un saskaņošanai būtu arī jānodrošina, ka attieksme ir relatīvi vienlīdzīga visā ES, un jāsamazina nepamatoti motivējoši faktori ierasties ES.

Spēja noteikt iestādes, kam stingri un taisnīgi jāizskata starptautiskās aizsardzības pieteikumi, ir atkarīga no dažādiem faktoriem, kas raksturīgi to iekšējai organizācijai, resursiem un darbībai. Lai patvēruma procedūras būtu ātras un efektīvas, būtiski ir tas, ka patvēruma sistēmas tiek īstenotas agrāk un tiek pievērsta uzmanība lēmumu pieņemšanas kvalitātei pirmajā instancē, nodrošinot pietiekamus resursus kompetentajām iestādēm, kā arī to darbinieku apmācību un galvenās procesuālās garantijas, lai pieteikuma iesniedzēji varētu iesniegt visus savu prasību elementus pēc iespējas agrākā posmā.

Sadarbspēja starp lielapjoma IT sistēmām, piemēram, Eurodac, Šengenas Informācijas sistēmu, Vīzu informācijas sistēmu, ECRIS TCN un ieceļošanas un izceļošanas sistēmu, kas dalībvalstīm un ES aģentūrām sniedz būtiskus datus, lai labāk pārvaldītu vīzu pieteikumu iesniedzējus, kontrolētu migrācijas plūsmas, izsekotu neatļautu sekundāru pārvietošanos un nekavējoties izvērtētu drošības apdraudējumus, ir obligāts priekšnoteikums labi pārvaldītai patvēruma un migrācijas sistēmai ES.

Eiropas Savienības Patvēruma aģentūras (EUAA) lomai ir izšķiroša nozīme, sniedzot atbalstu dalībvalstīm starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanā, kā arī par patvēruma pieteikumu izskatīšanu atbildīgo lietu izskatītāju apmācībā. EUAA kā pilntiesīga aģentūra tagad ir pilnvarota veikt plašāku uzdevumu klāstu, kas ir būtiski, lai atbalstītu dalībvalstis un trešās valstis patvēruma un migrācijas jomā.

Likumīga migrācija

Mums ir pienākums taisnīgā veidā nošķirt personas, kas ES ierodas likumīgi, no personām, kas ierodas nelikumīgi. Likumīgai migrācijai ir jābūt galvenajam jautājumam vispārējās diskusijās, tostarp ar trešajām izcelsmes un tranzīta valstīm, par to, kā sadarboties migrācijas plūsmu pārvaldībā.

Darbaspēka migrācijai ir būtiska teritoriāla ietekme, un tā rada gan iespējas, gan izaicinājumus novecojošajai ES, kurā valda demogrāfiska lejupslīde. Ja darbaspēka likumīga migrācija tiek sekmīgi pārvaldīta, tā var veiksmīgi papildināt citas politikas jomas, ne vien mainot šo demogrāfisko tendenci, bet arī novēršot darbaspēka trūkumu un darbaspēka zaudēšanu. Taču izglītība, kultūra un valoda dažkārt var kļūt par sociāli šķēršļiem šķēršļiem. Tāpēc līdztekus politikai, kas vērsta uz talantu piesaistīšanu un darbaspēka migrācijas ceļu radīšanu, ir vajadzīgas citas īstermiņa un ilgtermiņa rīcībpolitikas, lai veicinātu likumīgo migrantu iekļaušanos un integrāciju sabiedrībā.

Lai labāk aizsargātu neaizsargātas personas, gudrai migrācijas pārvaldībai ir vajadzīga proaktīva politika, kas paredz ilgtspējīgus, pārredzamus un pieejamus likumīgus ceļus, kuri sniedz labumu Eiropai, kā arī izcelsmes valstīm. Tam nevajadzētu negatīvi ietekmēt jaunattīstības valstu attīstības izredzes.

ES ir jāuzlabo migrācijas noteikumi un jāizpēta veidi, kā piesaistīt darbaspēku, kā arī augsti kvalificētus likumīgos migrantus un uzņēmējus, kuri var aizpildīt brīvās darbvietas un veicināt ekonomikas izaugsmi. Grozītā ES Zilās kartes direktīva un Pastāvīgo iedzīvotāju direktīvas un Vienotās atļaujas direktīvas pašreizējās reformas var palīdzēt uzlabot darbaspēka situāciju Eiropā, kā arī izcelsmes valstīs. Ir jāievēro dalībvalstu kompetence šajā jomā, un dalībvalstis ir tās, kas paredz nosacījumus, saskaņā ar kuriem personām ļauj iesaistīties to darba tirgū.

Mums ir arī jāstiprina sadarbība ar trešajām valstīm, lai iegūtu faktisku un precīzu informāciju par priekšrocībām, ko sniedz likumīgu un drošu maršrutu izvēle nelikumīgu un bīstamu maršrutu vietā. ES ir jāiesaistās strukturētā un jēgpilnā dialogā ar šīm valstīm par likumīgas migrācijas nepieciešamību un par sadarbību cīņā pret nelikumīgu migrāciju saskaņā ar principu "vairāk par vairāk".

Likumīgai migrācijai, tāpat kā citiem tematiem, ir jākļūst par daļu no vispārējām diskusijām ar trešajām izcelsmes un tranzīta

valstīm par to, kā sadarboties migrācijas plūsmu pārvaldībā. ES būtu jāveicina mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) sadarbība starp dalībvalstīm un trešajām valstīm un jācenšas panākt, lai tā būtu ieguldījumu sistēma, nevis tikai atbalsts. Mums ir jāiesaista uzņēmumi, lai informētu tos par trešo valstu valstspiederīgo nodarbināšanas sniegtajām iespējām un priekšrocībām, kā arī par juridiskajām procedūrām, kā to izdarīt, vienlaikus apkarojot nelikumīgo migrantu ekspluatāciju un pastiprinot sankcijas pret darba devējiem, kas neievēro tiesību aktus. Mums ir pilnībā jāizmanto ES talantu kopums un talantu partnerības, lai apmierinātu darba tirgus vajadzības.

Būtu jāsvērt iespējamie veidi, kā mainīt ES tiesisko regulējumu likumīgas migrācijas un jo īpaši darbaspēka migrācijas pārvaldības jomā, tai skaitā apsverot uz punktiem balstītus modeļus, piemēram, tāds, kādi ir izstrādāti Kanādā un citās valstīs, respektējot dalībvalstu kompetenci.

Pārmitināšana ir droša un likumīga alternatīva neregulāriem un bīstamiem ceļojumiem, kuros dodas cilvēki, kuriem nepieciešama aizsardzība. Tas ir arī Eiropas solidaritātes apliecinājums valstīm, kas nav ES dalībvalstis un uzņem lielu skaitu personu, kas bēg no kara vai vajāšanas. Dalībvalstu ziņā būtu jāpaliek tiesībām noteikt, cik personu tiek pārmitinātas ES teritorijā. Pastāvīgā apņemšanās, ko dalībvalstis uzņemušās attiecībā uz pārmitināšanu kā drošu un likumīgu ceļu uz ES, apstiprina, ka tas joprojām ir lietderīgs instruments, lai cilvēki, kuriem nepieciešama starptautiskā aizsardzība, varētu ierasties ES sakārtotā, pārvaldītā, drošā un cieņpilnā veidā. Tajā pašā laikā lielāka atbildība par aizsardzību būtu jāuzņemas ne tikai visai Eiropas Savienībai, bet tāpat arī starptautiskajai sabiedrībai, jo pašlaik pasaules līmenī šī atbildība ir sadalīta nevienmērīgi. Šajā saistībā būtu jāveicina turpmāka attīstība, balstoties uz ANO Bēgļu forumu, kurā starptautiskās atbildības dalīšanas princips būtu jāpārvērš konkrētā rīcībā.

Migrācijas pamatcēloņu novēršana

ETP grupa ir pārliecināta, ka migrācija ir jāintegrē un jāiekļauj visās attiecīgajās ES politikas jomās, jo īpaši ES atbalsta politikas, tirdzniecības politikas un ārpolitikas jomās. ES būtu jāsniedz palīdzība trešajām valstīm, lai samazinātu ievērojamo augsti kvalificēta darbaspēka zaudēšanu. Veicinot ieguldījumus un

atbalstu trešajām valstīm, ES var labāk novērst nelikumīgu ekonomisko migrāciju, vienlaikus radot darba iespējas un stiprinot ekonomiku un dzīves līmeni trešajās valstīs.

Viens no galvenajiem ES atbalsta politikas mērķiem ir arī novērst migrācijas pamatcēloņus, tostarp demogrāfiskās, klimata un ekonomiskās problēmas un konfliktus. Tādēļ galvenā uzmanība būtu jāpievērš tam, lai palīdzētu veidot stabilas institūcijas Eiropas tuvākajā apkārtnē ilgtspējīgas sabiedrības attīstības veicināšanai. ETP grupa aicina pilnībā īstenot instrumentu NDICI – “Eiropa pasaulē” un veikt regulārus novērtējumus, lai nodrošinātu tā pareizu piemērošanu.

Lai risinātu migrācijas problēmu pašā saknē, ir vajadzīga sadarbība, jo īpaši ar Āfriku. Tam būs nepieciešams ne tikai lielāks attīstības finansējums, bet arī pasākumi, kas vērsti uz jauna satvara izveidi, ar kuru būs iespējams būtiski palielināt privātās investīcijas no abiem partneriem. Šajā sakarā ETP grupas nostājas dokuments par sadarbību ar Āfriku nodrošina visaptverošu pieeju, tostarp pievēršoties migrācijas pamatcēloņiem.

Ir svarīgi sadarboties ar partnervalstīm noturības un stabilitātes jomā un darbvieta un iespēju radīšanā gan migrantiem un bēgļiem, gan arī uzņemošajām kopienām. ETP grupa uzskata, ka pasākumi, kuru mērķis ir veicināt vietējo kopienu un reģionu ekonomisko attīstību un tādējādi mazināt migrācijas radīto spiedienu, uzlabojot trešo valstu valstspiederīgo prasmes un nodarbināmības iespējas, joprojām ir mūsu galveno mērķu centrālais elements.

ES paplašināšanās centieni Rietumbalkānos un ES aktīvā kaimiņattiecību politika palīdz paplašināt labklājības telpu un nostiprināt tiesiskumu un tādējādi ir efektīvi instrumenti labākai migrācijas plūsmu pārvaldībai. Šo centienu neatņemamai sastāvdaļai vajadzētu būt uzlabotai stratēģiskajai un operatīvajai sadarbībai starp ES un valstīm aiz tās austrumu un dienvidu robežām.

Serbijas bezprincipu vīzu politika, kas ir labvēlīga dažām valstīm, kuras neatzīst Kosovas Republikas neatkarību, ir veicinājusi dramatiski neatbilstīgas migrācijas pieaugumu Rietumbalkānu maršrutā no tādām valstīm kā Burundi, Indija un Kuba. ES nevar ignorēt valstu lomu migrācijas spiediena radīšanā.

Integrācija

Lai gan ES var sniegt stimulus un atbalstu dalībvalstu rīcībai, pamatojoties uz LESD

79. panta 4. punktu, integrācija joprojām ir valstu kompetencē. Tomēr integrācijas politika un stratēģijas ir nepieciešamas, lai sekmīgi īstenotu ES patvēruma un migrācijas politiku, un tās ir nozīmīgs ieguldījums nākotnē.

Migrācijas plūsmas pēdējos gados ir pastiprinājušas vajadzību pēc efektīvas trešo valstu valstspiederīgo integrācijas politikas. Integrācija ir iekļaujošas, saliedētas un pārtikušas sabiedrības priekšnoteikums. Mēs saprotam, ka integrācija ir divvirzienu process, un Eiropas vērtību un tiesību un brīvību ievērošanai Eiropas Savienības centrā ir jābūt integrācijas procesa neatņemamai sastāvdaļai.

Mēs aicinām dalībvalstis izmantot jaunu pieeju integrācijai, koncentrējoties uz iekļaušanu darba tirgū un sociālo iekļautību, nodrošinot valodu un integrācijas kursus, īpašu uzmanību pievēršot gados jauniem migrantiem un sievietēm migrantēm un citiem neaizsargātiem cilvēkiem, kā arī risinot marginalizētu kopienu, tostarp pilsētu geto rajonos dzīvojošo personu, problēmas. Integrācija agrīnā posmā, izmantojot vispārīgus un mērķtiecīgus pasākumus, ir būtisks faktors, kas veicina sociālo kohēziju Eiropā kopumā, kā arī svarīgs faktors, lai samazinātu riskus saistībā ar iespējamām noziedznieku tīklu darbībām un radikalizēšanos.

Tiesiskums un pamattiesības, piemēram, vārda brīvība, dzimumu līdztiesība, cieņa un dialogs starp reliģiskajām kopienām, ir būtiski mūsu vērtību sistēmas elementi, un tie ir jāievēro ikvienam. Mēs nevaram pieļaut paralēlu sabiedrību pastāvēšanu, kurās sistemātiski tiktu apdraudētas Savienības pamatvērtības, un mums ir jāpastiprina cīņa pret jebkādam ekstrēmisma ideoloģijām.

Visu sabiedrības dalībnieku līdzdalībai ir izšķiroša nozīme, un, kamēr vien tiek ievērota dalībvalstu kompetence attiecībā uz integrācijas pasākumiem, tiem būtu jāveicina visu trešo valstu valstspiederīgo, kas ES teritorijā uzturas likumīgi, iekļautība, nevis izolācija, cieši sadarbojoties ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kurām ir būtiska nozīme integrācijas procesos.

Instrumentalizācija

ES ir saskārusies ar migrantu instrumentalizāciju pie tās ārējām robežām četros nozīmīgos gadījumos: Grieķijas un Turcijas robeža Evrosā 2020. gada februārī; Spānijas un Marokas robeža Seutā 2020. gada maijā; Baltkrievijas iestāžu pret Lietuvu, Latviju un Poliju vērstās darbības 2021. gada vasarā;

pastāvīgā nelikumīgo migrantu plūsma Kiprā no Turcijas, izmantojot Zaļo līniju. Neraugoties uz mēģinājumiem destabilizēt ES un/vai politiskiem nolūkiem, pret ES vērsta migrantu instrumentalizācija nav bijusi sekmīga. Par to jāpateicas dalībvalstu un ES robežsardzes aģentūru ātrajai un saskaņotajai reakcijai, un tas vēl vairāk parāda, cik svarīgi ir, lai ES vienmēr būtu efektīva un integrēta robežu pārvaldības sistēma. Turklāt to, ka šie hibrīduzbrukumi nebija sekmīgi, nodrošināja sadarbība ar izcelsmes un tranzīta valstīm nolūkā apturēt pret ES vērsto cilvēku instrumentalizāciju.

Efektīva ES ārējo robežu kontrole neļauj kaimiņvalstīm izmantot migrantus kā ieroci pret Eiropas Savienību, vienlaikus nodrošinot migrantu pamattiesību ievērošanu. Šajā sakarā ETP grupa aicina Komisiju piešķirt ES budžeta finansējumu fiziskās infrastruktūras izveidei, kā to pieprasījušas divpadsmit dalībvalstis, lai stiprinātu valstu robežsardzības sistēmas.

Nākotnē ES ir ātri jāreaģē uz instrumentalizāciju, izmantojot visaptverošu pieeju, kurā ņemti vērā operatīvie, juridiskie, finansiālie un diplomātiskie pasākumi. Tas ietver ciešu sadarbību ar izcelsmes un tranzīta valstīm, lai novērstu izceļošanu un tādas vīzu politikas izmantošanu, kuras mērķis ir destabilizēt ES, kā tas nesen bija vērojams pie ES robežas ar Serbiju. Šajā sakarā ES ir arī jāatrod ilgtspējīgs un ilgstošs risinājums situācijai Kiprā, kur Turcija ļaunprātīgi izmanto Zaļo līniju, lai atvieglotu trešo valstu valstspiederīgo pārvietošanos uz ES.

ETP grupa stingri atbalsta Komisijas priekšlikumu Šengenas Robežu kodeksā iekļaut noteikumus par migrantu instrumentalizāciju, šādas instrumentalizācijas gadījumā ļaujot rīkoties efektīvāk un saskaņotāk. Mūsu drošības uzlabošana, stingri ievērojot mūsu Eiropas vērtības un neļaujot sevi šantažēt, arī būs pareizais signāls tiem, kas izmanto vai vēlas izmantot migrantus kā ieročus pret ES un tās dalībvalstīm.

Ukrainas bēgļu uzņemšanas laikā gūtā pieredze

Kopš 2022. gada 24. februāra ir reģistrēti gandrīz 12 miljoni robežšķērsošanas gadījumu no Ukrainas, lielākajai daļai cilvēku ieceļojot Eiropas Savienībā caur Poliju. Tūkstošiem iedzīvotāju, ģimeņu un nevalstisko organizāciju ir atvēruši savas sirdis un mājas Ukrainas bēgļiem. ETP grupa atzinīgi vērtē bezprecedenta un vienoto solidar-

itātes apliecināšanu, reaģējot uz Ukrainā notiekošo, tostarp Pagaidu aizsardzības direktīvas (TPD) piemērošanu pirmo reizi tās 20 gadu pastāvēšanas vēsturē.

Ir pierādījies, ka TPD ir efektīvs instruments, kas ļauj nodrošināt ātru aizsardzību Ukrainas bēgļiem un dalībvalstīm ļauj efektīvi pārvaldīt lielo ieceļotāju skaitu. Līdz šim ES pagaidu aizsardzību ir saņēmuši vairāk nekā 4,4 miljoni Ukrainas pilsoņu, kuri izmanto dažādas tiesības, tostarp piekļuvi darba tirgum un izglītības sistēmām. ETP grupa atzinīgi vērtē Padomes apņemšanos pagarināt TPD īstenošanu vēl uz vienu gadu, nodrošinot Ukrainas bēgļiem noteiktību attiecībā uz viņu juridisko statusu ES.

ETP grupa atkārtoti uzsver, ka TPD aktivizēšana ir ārkārtas pasākums, kas ļauj tikt galā ar to migrantu plaša mēroga pārvietošanos, kuri bēg Krievijas pretlikumīgā karatiešo seku rezultātā. Līdz šim neviena situācija nav līdzinājusies Ukrainas bēgļu situācijai. Kopš 2017. gada Ukrainas pilsoņi ir varējuši uzturēties Eiropas Savienībā 90 dienas, iepriekš nesaņemot Šengenas vīzu. TPD aktivizēšana šajā konkrētajā situācijā ļāva Ukrainas bēgļiem uzturēties ES ilgāk par 90 dienām, neapgrūtinot dalībvalstu patvēruma sistēmas.

Komisija 2020. gada septembrī iesniedza priekšlikumu Krīzes un nepārvaramas varas situāciju regulai, ar kuru tiks atcelta TPD. ETP grupa atbalsta šīs regulas pieņemšanu, jo ir nepieciešams labāk īstenot solidaritāti ar dalībvalstīm, kuras to ģeogrāfiskās atrašanās vietas dēļ saskaras ar nesamērīgu slogu. Tomēr regulas mērķi atšķiras no TPD mērķiem, tāpēc ETP grupa neatbalsta TPD atcelšanu.

Ukrainu uzņemšana ir vēl vairāk uzsvērusi aktīvas pilsoniskās sabiedrības nozīmi trešo valstu valstspiederīgo integrācijā un kopienas atbalsta nodrošināšanā. ES finansējums pienācīga mājokļa, izglītības un veselības aprūpes nodrošināšanai ir būtiski svarīgs, lai palīdzētu dalībvalstīm un jo īpaši vietējām pašvaldībām segt izmaksas un sniegt labāku palīdzību cilvēkiem, kas bēg no Putina nelikumīgā kara Ukrainā. Ir svarīgi, lai ES turpinātu sniegt atbalstu dalībvalstīm un vietējām pašvaldībām saistībā ar TPD paplašināšanu. ETP grupa arī mudina dalībvalstis nodrošināt Ukrainas bēgļiem pilnīgu piekļuvi darba tirgum un valodu nodarbībām, lai vēl vairāk veicinātu viņu integrāciju. No aprites ekonomikas perspektīvas raugoties, tas varētu arī veicināt Ukrainas atjaunošanu pēc kara beigām.

Tomēr Ukrainas bēgļu uzņemšana ir parādī-

jusi dalībvalstu uzņemšanas sistēmu ierobežotās spējas. Turklāt tā arī izceļ steidzamo nepieciešamību nošķirt bēgļus vai starptautiskās aizsardzības saņēmējus no ekonomiskajiem migrantiem. 2021. gadā ES dalībvalstis pieņēma 524 400 lēmumus par patvērumu, tikai 39 % gadījumu patvērumu tiesām piešķirot. Tādējādi lielākajai daļai patvēruma meklētāju nav tiesību uz starptautisko aizsardzību. Vienlaikus atgriešanas rādītājs ir pārāk zems.

Ar klimatu saistīta migrācija

Klimata pārmaiņas jau šobrīd ir viens no migrācijas vai pārvietošanās cēloņiem, un paredzams, ka saistībā ar klimata pārmaiņu ietekmi uz iztikas līdzekļiem, bruņotiem konfliktiem un nodrošinātību ar pārtiku un ūdeni migrēs aizvien vairāk cilvēku. Tas vēl vairāk saasinās pastāvošo spriedzi un radīs milzīgus izaicinājumus jaunattīstības valstīs. Saskaņā ar Pasaules Bankas ziņojumu līdz 2050. gadam klimata pārmaiņu dēļ 216 miljoni cilvēku varētu būt spiesti migrēt savas valsts teritorijā. Šie ar klimatu saistītās migrācijas "karstie punkti" parādīsies jau 2030. gadā, un līdz 2050. gadam to kļūs aizvien vairāk.

ES ir jāapsver klimata pārmaiņu konkrētā ietekme uz migrācijas plūsmām uz mūsu Savienību nākotnē. Sausums, gaisa temperatūras paaugstināšanās un citi ārkārtēji laika apstākļi izraisīs ne vien cilvēku pārvietošanos, bet arī badu.

Tomēr klimata pārmaiņas nav iemesls, kura dēļ pienāktos aizsardzība saskaņā ar ES patvēruma acquis vai starptautisko bēgļu režīmu. Ir ļoti svarīgi, lai ES attīstības sadarbība un humānās palīdzības politika atbalstītu pielāgošanos klimata pārmaiņām, veidotu noturību un stiprinātu katastrofu riska mazināšanu trešās valstīs kā veidu, kā mazināt klimata pārmaiņu ietekmi uz cilvēku mobilitāti.

Šajā sakarā augstais nabadzības līmenis vairākās trešās valstīs mazina vietējo iedzīvotāju izturētspēju, un tāpēc, lai risinātu sociālekonomiskās problēmas, pastiprināta uzmanība jāpievērš ekonomikas izaugsmei un darbvietu radīšanai. Patvērumus Eiropā nevar kļūt par pastāvīgu risinājumu pasaulē valdošajai netaisnībai.